Массе а мехкий пролетареш, вlаωагlкхета!

СЕРДАЛ

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома,
Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Советеи Министрий Советеи орган
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувл 1923 шера деиз ● ЕРА, 27 сентябрь, 1973 шу. ● № 116 (5377). Мах 2 кеп.

ДЕПУТАТ— СИЙЛЕН ЦIИ

Советски наха къаьста сий дечиг лоархIаш я депутат яха цIи. ХIама аьлча шоашта юкъе эгIара дикагIбараша, къаьхьегамца, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарца белгалбаьнинарца мара шеч ларбеш ма еза цIи лелае. Цудухьа «Халкъо хержар» е «Халкъо тешам беннан» аьлча цIи йолаяь цун наха юкъе.

Дукха ха яь вайцига моттигерча Советски Социалистически Республикан хьинаре къаьхьенашца, цхьабакъда производствен хьокхам тедаш къа а хьегаш халкъо шоашта тIедилла атта довша декхарш лерттIа кхоачашдарех белгалбаьнна дукха депутаташ ба вай республике. Дизза кхоачашдеш шоай депутатски декхарш ДКПК Лаккехьарча Совета депутата гIишлошьера управлене чуйоагIаче № 4 йолче гIишлош-монтажни управлене каменщика Хаджиев Шамсуде, Грозиерча швейно-производственни объединене швея-мотористкас, Нохч-Гlалгlай Лаккехьарча Совета депутата Ушакова Мария Павловнас, Сунженски районера депутатана Карабулакски бурув дегтара балхий управлене мастера Свиридов Иван Перферонича, «ЦIеча Эскара» колхоза дояркас Игнат Мариас, иштта дукхха кхыбараша.

Дукха ха йоаццаш ханнача Нохч-Гlалгlай АССР Лаккехьарча Совета пхеллаIча сессе «СССР къаьхьегамхой депутатий Советий депутатий Статусах» долу Закон кхоачашдаре Советаната хьалхавна латтача декхарех» яха дош дийнар. Цу документо производства Гулакхаита, балхана наьха накъаш кхоачашдеш бола бехIтокхам лаккбу, общественни вахаре кхы а хьинарегIа дакъа лаца, паччахьалкхен доалаьхь лорас, цун разкъа сондаккхара къобсам лоаттабе деккарийна ву. Цудухьа сессе доIкъашхочу массаце цхьа барт а болаш тIаийбар депутатий Статусах долу Закон кхоачашдарах бьа сонам. ХIаш вай республика еррига моттигаиче депутаташа IомадеIш а шоай практически болха пайда эцаш а йа из Закон.

Бахаро хьахьоях, депутатий балха лерттIа дастан телача шоай декхарап царна дIадоьвийтаг йоло занятеш вIашIтIехьхача моттигашка, производствен лаьчь, культура, уналцIено дегIахьувале, юрташ хозъеча, тоаеча, общественни порядок лорачеа Советий тоъал кайоазаш хилар. Масала, хьашарыгIу Наурски район Николаевски станични Совет. DIадахача шера республика моттигера Советана тIа юкъе пархача Ерриг-союзни социалистически халкъо моттиг яьккхар по. Из бахьан долаш цIе байраяхь ахчан совгIати делар станични Совета. Уьх шера шоай хьинар хьи дацI ца деш къаьхьег депутаташа станични Совета доазон тIи уллача колхоза экономики чоагIъеш, юрт хозъеш, тоаеш, общественни порядок лорареш.

Иштта республике дикагIчарех я Советски района. Даевски Грозиенски района Гикалоскини юрта Совета.

Халахете а депутата сийлен кехаташ ккоачашдаргIа, гIулакх тесаеладеу, наха шовеч бенна тешам-бакъ ца бу, депутата цIи формально лелияр моттигаш а пийлау. Цхьайолча районни юртен Советаша депутаташца чарца балха йоагIа терко ца яр, депутата декхарап дIадоьвийташ царца хан-ханнаьха дешара семинараш ца яр, кар беча балха тIехьоьжам ца лоаттабар бахьан долаш да из. Масала, пачъахьаргIа вай Надтеречни районе Советий юрта Совет. Наггахь мара ян ухгаза депутатий декхарап, шар де дезарап йIадеоьвийташ йоаг семинарашца. Юсенга дуне юрта Совета заседаньешкеи сессешкеи «Гвардейскай» совхоза доахама экономика чIоагIъарап, лаьттан дикагIа пайда эцарах, харжархой наказаш кхоачашдарах, иштта кхыдола деташ. Юрта Советс сессешкеи заседанешкеи эцаш дакъа доаш депутаташа.

Иштта республике дикагIчарех я Советски района. Даевски Грозиенски района Гикалоскини юрта Совета.

Халахете а депутата сийлен кехаташ ккоачашдаргIа, гIулакх тесаеладеу, наха шовеч бенна тешам-бакъ ца бу, депутата цIи формально лелияр моттигаш а пийлау. Цхьайолча районни юртен Советаша депутаташца чарца балха йоагIа терко ца яр, депутата декхарап дIадоьвийташ царца хан-ханнаьха дешара семинараш ца яр, кар беча балха тIехьоьжам ца лоаттабар бахьан долаш да из. Масала, пачъахьаргIа вай Надтеречни района Гвардейскай юрта Совет. Наггахь мара ян ухгаза депутатий декхарап, шар де дезарап йIадеоьвийташ йоаг семинарашца. Юсенга дуне юрта Совета заседаньешкеи сессешкеи «Гвардейскай» совхоза доахама экономика чIоагIъарап, лаьттан дикагIа пайда эцарах, харжархой наказаш кхоачашдарах, иштта кхыдола деташ. Юрта Советс сессешкеи заседанешкеи эцаш дакъа доаш депутаташа.

Шоана ма харра, со а вежна шуушгIа кIаю поагIаш сан сона баха хиннача повъкостийн Большевикийн къамил политико Октябрах тIехьагIарча хьалхара демонюке а день дег тIара солидарности моральни онгIув хьалдаларн вийна чуъь вIашагIтехьад реальнин масе оагIорахьарех вежаришка деча новкъостацца цхьанз. Вай мехка ерриг районнин, ту дIаьъе интересиеш граждански тIемен шераша боазламаш дIаладаьд хиннз центральни яраш а, йоккхий капиталовложенеш, дийна яьнеи квалфицированни кадраш эшаш яр. Цхьабакъда, къамил йистоаш оалаш ярий прогресс сихха Iалашъе лаьрхIар Советски Iадало. Хlаьта цу гIулакха юкъе довкха дакъа лаьцар шийна болча аьттон духьа доаташ шиг средненазистски вежараша шийна молагIа тIамаша новкъостад даьча эрсий халкъо.

Новкъостий! Хьатlадоагlача шера къаьча среднеазиястски союзни республикай а санна мехкарагIадьлар къонача ,специалиста.

Тlакхха Таягнев дIа а вьяккха цун метта ферма кулгалде, шолларIен цхелаIен бригалаш вIашагI а еха цхьа комплексни бригада яьчуа тIехьагIа муьхьа вьяьина шоллагIча бригада бригадир хинна Лабазюн Семен вайтар колхоза правленне.

Уьх тIехьагIа хана доаккха шура даьгIъалар кердa ,Iаденача кулгалхочун бекх бий хьогI аьнна шоллагIча ферме вахар со. Гурагlъ атта бруделеш ,хуI хьайбаьта. Сиха даржар а,хьайбай боазама чIоагIа ше деш а,да-зар да из. Кьиметеза саго, машино чуда йиш йоаш да из дIаферме. Из бахьан долаш брушеллезни а хIаьта из лазар ца кхеташ диса а дьайбаш латтача моттигашта, ферманца гонаьха гобакхьа карт хиъа еза. Бакъда тешдалъар тхоашта бIаргабайнаро. Ферма коа наIаранбка тайса молхаш теха опилкаш а янар, чувоагIача сага, машина, хьайбана, новкъарло ергIола цIагбаум а оттаьхьара.

Коа «Москвич» ма машина, мотоцикл, дIайийкха гоаргар латтар, лелаш яр.. вира бакъыг. Кхы а чIоагIарIа цецвалар ер дезаьл белгалдоажккхарга соевски Узбекистана шоватхье ит, цу дизда. Хьабепна пазъкъата юхъкъежача, ала бахьан а долаш оал вай Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци тIилара социализам хьалъара бахьан долаш исторически тIа бакъхьаб Среди Азерча халкъаша шоай общество дегIаяра дакъе.

Дlаяхача хаттаа нийсдина геттара эргIаш долча Узбекистанер-чеи тIахьа иштта лоалалахарча вежаришка йолча республикаккхачеи таханарча бакъдолчоь йоккха тамаш я ца аьлча ца болзаяа кхоачабу по долча бакъки доздоа дехьара дукхха деятелаш Советски Iадьлар латтача сондаккхара Средни Азе хиннача зIамаша.

Кхетадеш ма дIй, тамашаш дуне тIа хулаш ца хилар. Цхьабакъда ду тайпарча къоастама эмоционални маIан вай кхетадеш да, къаьта хьахьокх, цо вайна цхьана карагIдувларан, мел дожкхий да.

Советски Средни Азин тоаларг, бухь бьала из дIахьалгашкъха ахар — духьал вай сийлахьа Коммунистически парте тIехьбоаммин хьалъара хьинарг. Из политикъ интернационалнима принципиш ларда тIа лаьтт, цо къаьта хьахьокх ше муьхьабийкхаш, тоIадь доаккха дерригга хлаьхьар а муьхьадоахаш доача болхоз класса исторически мисси хьаддача тIулакхаша кхоачашъеш хилар. Цо даим леа а дьаь, хIама а леладу цIий тIулакхаш Малбоздарча революционна адамий шоай лоIамеча исторически творчества йоккхий торонаш кхетарца, долча хIама да из творчество шиг биззаца низаца яржара.

Большевикий къамил политико Октябрах тIехьагIарча хьалхара демонюке а день дег тIара солидарности моральни онгIув хьалдаларн вийна чуъь вIашагIтехьад реальнин масе оагIорахьарех вежаришка деча новкъостацца цхьанз. Вай мехка ерриг районнин, ту дIаьъе интересиеш граждански тIемен шераша боазламаш дIаладаьд хиннз центральни яраш а, йоккхий капиталовложенеш, дийна яьнеи квалфицированни кадраш эшаш яр. Цхьабакъда, къамил йистоаш оалаш ярий прогресс сихха Iалашъе лаьрхIар Советски Iадало. Хlаьта цу гIулакха юкъе довкха дакъа лаьцар шийна болча аьттон духьа доаташ шиг средненазистски вежараша шийна молагIа тIамаша новкъостад даьча эрсий халкъо.

Социализм хьалъча шераша Средни Азин массе рагIорахьара айсера берригача Советски мехка юкъара йоаккхо а хиннз дIаяттар.

Уьхаза хьаладе доладдир эгIара хьалхара ерригсоюзни тIирсаи — Турксиб, Донжка Фергазски канал, Ташкентски текстильни комбинат, дукхха кхыдераш. Дукхха-аьчча, дефицитни машинаш оборудованеш, бIаргча предприятеш уьхаза хьалькажйора вай мехка центрера.

Средни Азе социализм хьалъара гIулакхаша шиг эгIара езаеIа бола кашнаь — къаьстам, тIелатт, ший дикагIбола боллхой хьинар дIадахийтар парте. Кхетам бола эзараш а эзараш а организатораш, кердачунца хьаьт далаш бола наьха ъа а дезаь хьатоттабар Коммунистически парте къаьхьегамхоша юкъера. Юкъера ба-шъерешашка кхийттача нахарах сомадхьалар къобсамаш, хуьшшамаш хиланза дарг ца хилар кхетадора, шоай кхела дай а хуаш дIаэттар.

Тахан баркал оалаш лоархIаш да гагалуьш вай Советски Iадала тIехьалаьтта эгIара хьалхара къобсамхой, шун лаьттан тIа социалистически эгIаланзата юхь дIаяьжар, ленинскин парте тIехь-кхебаьрган новкъостий Н. Турбуков, К. Кабабаев, А. Икрамов, Ф. Ходжаев, Ю. Ахунбабаев, дукха кхыбараш. Царца цхьан муьгIар а этта Средни Азе къаьхьийгаз М. В. Фрунзе, Г. К. Орджоникидзе, В. В. Куйбышевас, Я. Э. Рудзутака, И. М. Варейкинас. Цар цIерашъ боча хеташ дег чу лоаттаяр баркал оалаш долча хьакъо. Уж керте этта шоай даьттан тIа корда общественни отношенеш хьакъийтарца, социализм чIоагIъарца болча къаьхьега наьха сийлахь-йоккхача дIIамаш.

Узбекски лаьттан тIа школаш дийкай коммунисташа, шоай къаьмаи меттала книжкаш, журнала-ши, газеташ эрахецIига вIашIтIехьалаьд, медицински обслуживаниашш бIаргабайнаро, берригга къаьхьегамхой, цар дегIа оагIоттаьлча социалистически идеалаш бахьан долаш къобсам лоаттабара. Из бар Iалъаяьте чоалъане, сона затергIаъь, хьисънаша, сибарца. ширача замах кхеIнеча ларц уьлаьн гара кхетамех дукхха халонаш эша а еш ше безаш-хинна болх. Цо дIадехар тIагIерттa кхоначалин деташ долаш къаьхьегIа, хIама аьлча цунна цхьана кагье езаш яр монастаIай долча классови инсий дуьлаье а. DIадахача итташ шеграша уьбекски лаьттан тIа культурни революци йIа парте пу деша ленински маIан дича.

Парте бабка боккхача бахьах, миллионаш болча болхлошеи колхозхошен, IалмакIоша а культура дегIаланза а са ца кходи хьинарг.

Уьхаза хьаладе доладдир эгIара хьалхара ерригсоюзни тIирсаи — Турксиб, Донжка Фергазски канал, Ташкентски текстильни комбинат, дукхха кхыдераш. Дукхха-аьчча, дефицитни машинаш оборудованеш, бIаргча предприятеш уьхаза хьалькажйора вай мехка центрера.

Средни Азе социализм хьалъара гIулакхаша шиг эгIара езаеIа бола кашнаь — къаьстам, тIелатт, ший дикагIбола боллхой хьинар дIадахийтар парте. Кхетам бола эзараш а эзараш а организатораш, кердачунца хьаьт далаш бола наьха ъа а дезаь хьатоттабар Коммунистически парте къаьхьегамхоша юкъера. Юкъера ба-шъерешашка кхийттача нахарах сомадхьалар къобсамаш, хуьшшамаш хиланза дарг ца хилар кхетадора, шоай кхела дай а хуаш дIаэттар.

Тахан баркал оалаш лоархIаш да гагалуьш вай Советски Iадала тIехьалаьтта эгIара хьалхара къобсамхой, шун лаьттан тIа социалистически эгIаланзата юхь дIаяьжар, ленинскин

КОММУНИЗМА ДУХЬА ХЬИНАРЕ ХЬЕГА КЪА

24 сентябре Ташкенте хинна торжественни заседани

(Интеллодар.
Долалур 1-ча сагIо тIа):

шун хьинар долеп говзеп боамби кхеберашо. Вайна хоз, боамби кхебечо мо бокхча кхьаьгаш, шиЙ тIулакхдара бесам дIатас лаьцна хьуржъам кхебари гулбари духьа. Тахан хилар партийно-боахамца актив. Хьалта пига «кIайна лоцкъ» санна боамбе хьажъехьа дуьшена хана аз тIатекъа «кIайна дошуьв» хьадаьрадо доцу кулгаш, да вына. Боамбе кхуо лелаьчеч говзанийн — Палланов Хафиза, Дадаьжанов Мамаджана, Акучова Турсуная, Кудратов Шаймарданна. Продан Сталгаиай,-Ковалева Марией, Алиев Энвера, Кучиев Ваната, дучхьал кхиамца турпалех кхьаьгам вай хекха де доагIаш сий лецш ба.

Соадха шун республико кхъера лаьрхIана хIара тептар тIара 28 центнер боамбе-бедала гул а яь, пачхьалкхена цIахь хIокху 4,7 миллион тонн, планан заланин шиЙ социалистически дехкарашн дукха кха тIехкхочаш а деш. Цо кхьаьгаш, мехка кийбеча берригна боамбе кхуьз даьлъах шин дакъа шоана. Узбекистана, кхоачаш хьажар. Духьал Узбекистано, эгара ра духьагIа советски боамбо боамбе лаьцна хьалха хьалхара хIинца 1970 шерре а из бакхкара дунен тIа эгара хьал-хара мотт хьалаца. Фу ала йиш а шуна? Из тептар 28 центка тоаш. Деза а деза, деза новъосту!!

Ух зале ба шун лоалахоп доттагIий — Боамбо бувча воях республикан — Азербайжъана, Кыргыза, Таджикистана, Туркмене, Казахстана — викалаш. Укхаза ба республикашкахь компартей ПК-ан хьалхара секретарашн, ту республикан советски боалаеч кулгаллой, цIа тоаш деза боамбо дебаран. Цар массане а тахан дIа-ваьккха лаьцна боахама пIан кхочушъяьссен социалистически кхоачашн лелаьнера. Цар массане а тахан партийно-боахамца активна балха хьюе.

Советски боамби лелаберий кхаьеьхьа а лаькхе а воаг дIа-ваьккха КПСС ХХIV съезда решенеш кхочушъяьра. Цунах хьалха хIокхайтта, хоадамбеча шера заданеш толаме кхоачашъяьрах тийна тIа хургда 1974-чу 1975-чу шерашкахь планан кхоачашъяьра цIогIа дарц йоллиэра. Цундухь, хетаргIахь, иийса хургда воашта кхаргIалыпаргну лаьрхIара а из дерзан — уж долаш да, хIинца ма а воллаш, боамбе бувча, иъкъьеIдисарашн, лоацца аьлча, мел ву а-ваI дIахьалхашкахьа бахара воокъарге еш мел доца дIоцаш йIадахьа ваI тIаьнера. Муьсьба соца цунна дуьззанъяьна ваI дерригача халъха боахама-но толаме болх бара принципальни лоархIам болаш доаца лечаш тIа сагIа тIа, цIогIа тIамарца тIулакхгIа, кхьаьгама низама хьакъьехьа дов.

Социализм — историна воозан мох болчарна, из — цIогIа воозан-демократически строй. Дерриг материальни духовни бергашт дIалоу цу сага гIулакха, из дегIдолаелларца, чуьра дIаоца дара. Обществен пачхьалкхенен сага ешъ йола йоакхо — из да ваI, советски наха, ду бокъо а йолаеш ваI йоккхеи деи йола кхьаьгIалашна — хIокху соаг, хIалта со советски наьха хьал-торонн кулгаш, тоаран боарам хаддаза лаккхар, —ишта да XXIV съезно лаьцна, ваI парте политика керттерагIа.

Уж дерхIарш ихоачашдара бода пийсаеш йола ницкъ — хьаьгаш, кхьаьгам, цIахьа а кхьаьгаш, ираз йола вахар шиоЙ куггашна хьаьдеш йола хьала советски наьха дог -йоздоаккхаш, ххетамаш, дика вIашIехьбахьяьна кхьаьгам. Сиго — общественно, объективна — да. Ишта да социализме сагам общественаен юкъъера тIулакхий малаи кхьаьга декхарийла хIинца — из да вай вахара керттера хьаьга, вай — советски наьха. Из хIара советски сага хIама тоадаза-ларх.

Пезьенгара тIехььена воаш ьъхIи баьрашш — хIокху хьажъ тIаш шоашка кхьаьна бола нах, ваьха хьаьках бахаш бола лаьтта леладу магистан, — баьшш поменшкашна, кхачар хьаьк дарца бIаьнк тIулаш бола хьала соаг советски наьха дог -банкираши промышленникаши — уж бI экспluататорски общества цIи хеза лоархIан бола нах. ХIалта ваI цIи хьаьга — уж тIа кхьаьгечча хьалха латтараш, производства новатораш, шоай тIулакха гоазвачаш — моллагIча участке бола беш уж бале а. Кхьаьгама турпалий сий — дарц уж лаьрхIара, парца карагIдаьлъяьнаршта тIаьхье тIертар — из-ваI маьссане а советски заманалъ хуьлий дола тIама ма ма ший.

Новъосту!!. вай мехка — социализм хьалъе йолаеннача юхьланчарча хана Владимир Ильич Ленини, профсоюзни съезде кхьаьгаш де цо хIиттаеч, ух тайпара бен-галлдакъхар парте чурча политика юкъъоттигера декхар: «Кхьаьгама низам, кхьаьгама оварде дакъъеч, чоагIа хьаьгаш шиЙ тIехьбахьяр, продукташ дацъяьгIа хIар, разгильдяйстваен, бюрократизмаен кхьаьгам бохьаш кхосам лоаттабара» Соч. 5-низа тудаьлт, т. 43, сагIа 402). Цунах лаьтт, белгалдъхъал Ленина, колаьр яргхилярах бола тешам.

Белгала ала йиш йолаш да, новъосту!!, тахенан — кхьаьгама а, уж ленинск указанеш шоай лоархIам низи бо да беш юсьш я яьнна. Вларца на гуш ie йиш ец, болх боарамагIа, дика пIаьнтIехьбахьяра, кхьаьгама низам балаш балаццара дакъъе де торо йолчеи дакъа дарглоашчеи хIамаеч хIанз а дакъа дика дукхха хиларг. Вай боьсо ец, цIахьолча предприятейка, колхозашка, совхозашка, учреждеченка кхьаьгама низам цкъаза асгагIа лелхьш хиар, шоашта тIадата кхьаьгама дехкарш терсах ца деш бола нах вайна юкъъера хIанз а дIабалаеза хиларг. Цу тIулакхашца эгара ходдIомбоалаIти болча тайпара кхаеьчи доаттабара барглбаш. Кхьаьгама сиЙ лоарде деза вай, хIъьта из лиццеп бочча нахагара эгара лиратIча тайпара жоп дека деза. Цу тIулакха дика пхоаго ец: хIара еза партийни органашеш, советски органаш, профсоюзаш, комсомол.

Кхъьегама низам лаьккарца хана дена советски Узбекистана культурон Iилмоп! Укх дезача дийлаьх вай сиЙ ешъ цIерш йоьхь цу Iилмаюй - Алимходжаев Владимир Петрович Шеглова, Владимир Иванович Попова, Ибрайъков Абида, Юнусов Сабира, писателя Яшен Камила, поэтесса Зульфийи, композитора Ашрафи Мухтара, дирижеросера Ярматов Мамадали, СССР-ца артисткай Ишматовала Сарай Зайгуна Галиний, Бурханов Шукура, дух-кхьа-ьъ Хужаева а кхочаро. Вай социалистически Iилмаш кхьаьгаш ду Iюрбашначча викалиш творческо доррига халхъо кхособалъяь тIайна я.

Узбекистана кхоачашдаьнна Iюзарнен масса тайпарен социальни Iамаз мах бен, кхьаьгаш та алаяза дарглан кхалнах лоалара бахарех. Социалистически дехкарашн дукха тIехкхочаш а деш. Цо кхьаьгаш, мехка кийбеча берригна боамбе кхуь даьлъах шин дакъа шоана. Узбекистана, кхоачаш хьажар. Духьал Узбекистано, эгара ра духьагIа советски боамбо боамбе лаьцна хьалха хьалхара хIинца 1970 шерре а из бакхкара дунен тIа эгара хьал-хара мотт хьалаца. Фу ала йиш а шуна? Из тептар 28 центка тоаш. Деза а деза, деза новъосту!!

Ух зале ба шун лоалахоп доттагIий — Боамбо бувча воях республикан — Азербайжъана, Кыргыза, Таджикистана, Туркмене, Казахстана — викалаш. Укхаза ба республикашкахь компартей ПК-ан хьалхара секретарашн, ту республикан советски боалаеч кулгаллой, цIа тоаш деза боамбо дебаран. Цар массане а тахан партийно-боахамца активна балха хьюе.

Советски боамби лелаберий кхаьеьхьа а лаькхе а воаг дIа-ваьккха КПСС ХХIV съезда решенеш кхочушъяьра. Цунах хьалха хIокхайтта, хоадамбеча шера заданеш толаме кхоачашъяьрах тийна тIа хургда 1974-чу 1975-чу шерашкахь планан кхоачашъяьра цIогIа дарц йоллиэра. Цундухь, хетаргIахь, иийса хургда воашта кхаргIалыпаргну лаьрхIара а из дерзан — уж долаш да, хIинца ма а воллаш, боамбе бувча, иъкъьеIдисарашн, лоацца аьлча, мел ву а-ваI дIахьалхашкахьа бахара воокъарге еш мел доца дIоцаш йIадахьа ваI тIаьнера. Муьсьба соца цунна дуьззанъяьна ваI дерригача халъха боахама-но толаме болх бара принципальни лоархIам болаш доаца лечаш тIа сагIа тIа, цIогIа тIамарца тIулакхгIа, кхьаьгама низам хьакъьехьа дов.

Социализм — историна воозан мох болчарна, из — цIогIа воозан-демократически строй. Дерриг материальни духовни бергашт дIалоу цу сага гIулакха, из дегIдолаелларца, чуьра дIаоца дара. Обществен пачхьалкхенен сага ешъ йола йоакхо — из да ваI, советски наха, ду бокъо а йолаеш ваI йоккхеи деи йола кхьаьгIалашна — хIокху соаг, хIалта со советски наьха хьал-торонн кулгаш, тоаран боарам хаддаза лаккхар, —ишта да XXIV съезно лаьцна, ваI парте политика керттерагIа.

Уж дерхIарш ихоачашдара бода пийсаеш йола ницкъ — хьаьгаш, кхьаьгам, цIахьа а кхьаьгаш, ираз йола вахар шиоЙ куггашна хьаьдеш йола хьала советски наьха дог -йоздоаккхаш, ххетамаш, дика вIашIехьбахьяьна кхьаьгам. Сиго — общественно, объективна — да. Ишта да социализме сагам общественаен юкъъера тIулакхий малаи кхьаьга декхарийла хIинца — из да вай вахара керттера хьаьга, вай — советски наьха. Из хIара советски сага хIама тоадаза-ларх.

Пезьенгара тIехььена воаш ьъхIи баьрашш — хIокху хьажъ тIаш шоашка кхьаьна бола нах, ваьха хьаьках бахаш бола лаьтта леладу магистан, — баьшш поменшкашна, кхачар хьаьк дарца бIаьнк тIулаш бола хьала соаг советски наьха дог -банкираши промышленникаши — уж бI экспluататорски общества цIи хеза лоархIан бола нах. ХIалта ваI цIи хьаьга — уж тIа кхьаьгечча хьалха латтараш, производства новатораш, шоай тIулакха гоазвачаш — моллагIча участке бола беш уж бале а. Кхьаьгама турпалий сий — дарц уж лаьрхIара, парца карагIдаьлъяьнаршта тIаьхье тIертар — из-ваI маьссане а советски заманалъ хуьлий дола тIама

ЦІЕНХАШТТА ТОАБЕ БЕЗА БОЛХ

«Чечиңколхозстрой» объединене коллективо ухх пятилеткаїа чакхдаха деза гіишлой-монтажни балхаш 49,9 миллион сома мыхха да, дІаяхача пятилеткаца вийсачна 193 процент хуьу уьг.

Хьалъеча гіишлоша кхъе лоарлхамеІа краш я хьабЗаитта лаьрхіа йола комплексаш, объединене шиъ производственни база дегІайолалеш.

Уж дехьараш толамца кхоачашдара тха гіишлонхой декларийла ба пятилетка чакхъялхелъе кхъьегама овсарле 35 процент лакхъе.

Пятилетка шин шерех ворхІ беттен объединене производственно-финансовин боахамех балха аналіз яьчуа тІехьаіта кхъьта гуш да ерриге объединенин хьаьй цача дехьараш тІехкхоачашшш хиларг. Цу хьона геноцдрдагІа де деззаш хинна гіишлой-монтажни балхаш 19300 эзар сома мыхха долча дъярш 22143 эзар сома мыхха да, вешта ала 115 процент. Уж шера ворхІ беттз план 105 процент кхоачашъяьй.

Цу масалгша хьаьхьох геноцдрдагІа гіишлош хьаЗъяра ихе шера план объединене гіишлонхоша тІехкхоачашъеш хиларг.

Бакъда, дІадахача шин шерех ворхІ беттен колхозашца гіишлош хьал да ган тІадиса дехкар 452 эзар сом да, ух шера кхеІанача хана тІера дІадахха деза из. 1971 — 1972 шерашкахь ух шерех Іа хала хиларах найденна Іаш из, дуккагІа дакъе из хиннад гіишлой материалаш ца хиларах. Цуьг совгІа, ныча анализ о хьаьхьохъаш махкилара бязза-ча инзаца долч баьбан гіишлой механизмашен транспортех, из бахьан долаш ерриге объединенин хьаЗйчоь. Промышленносте, совхозий а колхозий а кхашка шерра доаржаньй ййслаг1а пятилетка ахоалаг1а шера план тІехкхоачашъера тІехьа 30 центнер фуалъяьха хьажжІаш чуяхь цо.

Ихьа буртиг, цхьа ца ца бойташ къаьхьйагІа совхоза комбайнераша толам баьккхар. 6657 тонн алат ярдар цар ухх шера.

Ка маьхал юьл боахама юкъара хьайбаш леладерий а. Паччаьхьакхенга духх дохкаре хьаьхарха ах шера план 124 процент кхоачашъьй совхозо. Шоашт тІаййаца декъарех дика доаржІабу эксплуатационни дІадахар, цхьабакъда цар е йоаттІача таЗпара йоаккхо яц цу лоарлхамера тІуьлакха.

Эпаш доаддча хьалашка ихьа-чай хьаЗъьй хІанна йола объединене ший производственни база а. Из сихагІа хьаЗъьй яккха еаача тІехь-тІехьагІа дуккагІа хуьг де деза балхаш. Къаьстта духха балхаш да чакхдаха деззаш УПТК, ДСУ, ПМК-2. Цу шераш ньхача гіишлошъеча управленей кулгалхоша боКъошца терКам тІа а бахийта теххадар гіишлош хьаЗъчара балхаш эсала лелара бахьанаш, уж сихагІа чакхдахараи объекташ эксплуатацие дІаяларан деш хІама дап. Ер шу чакхдалалехьа уж кхоачамбоацараш дІа а дахха хьаЗъяь а ньха эксплуатацие дІаяла еза уж. Уьх тІехьхарча хана керттера фондаш цахаддаш лаккхуу лаьт. Расчетни счеташка долаш долча вахчо хьаЗхоьх сихагІа Іалашон дешаш кЗоастаде йыш хиларг.

Кердача пятилетка гіишлош хьаЗъяра йоккха программа ихоачашъе езаш я керттерча дакъе кхаъегама овсарле лакхъяра чотах. Уж дехьараш кхоачашдуьргдаш керда техника технологини юкъехХаъяра мара, гіишлош еча производстве ерриге перваш озаргаІа яхарца мара. Цуьг совгІа тІоагІде деза кхаъегамех производственни инзаш, эргаикхха еза управленне система, дуккагІа производственна юкъехкяьа еза кхаъегам вІашТехьбаккхара тІезрзаь дикагІа йола методаш.

Кердача пятилетка декъараш чакхдахара, тІаййца социалистически декхараш толамца кхоачашдара бокхча бекхтохкам тІаЗпаттс МУК, ДСУ, ДСУ кулгалхошта. Фуннагіа дъь а план кхоачашъе а ца гіерташ, кхомбе беза масса долчуна, кхомбеш дІаяйта еза материалаш ахчан средстваш.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечиңколхозстрой» объединене керттера экономист.

«АГИТАТОРА БЛОКНОТА»

АРГІАНАРА НОМЕР

Аралашначу КПСС Нохч-Піалгіай обкома пропагадан агитацеи отдела № 18 йолча «Агитатора блокнота» тІа «Лоарлхіаме даташ» яхача рубрикана кІел я КПСС обкома промышленно-транспортни отдела Г. Одейникова «Технически прогресса лард» яха статья. Цу тІа дуьи республикерча машинашъерий толамех, цар де дезарех.

Блокнота тІа я КПСС обкома юрта боахама отдела заведующе Ф. Юрченко «Хьайбаш Іангара дахара кийчо е» яха статья.

«Агитацие практика» яхача рубрикана кІел кепатехача материаласа дуьи КПСС XXIV съезда отгІаь машара Программа кхоачашъеш парте лелаю чурд а арахьара а политика республикерча кхъьегамхошта дІайбоьяй. тара бена балхах.

Социалистически мехкашкарча коммунистически болхлойн парттей кулгалхой Крыме вІашагІкхетар дуьнен халхъашта юкъерча вахаре йоккхо политически событи я.

Агитаторашен политинформаторрашен дизза дуьна деза из лоарлхіаме дола гіулакх. Цу балха царна новкъостал дергда КПСС ЦК «Агитатор» яхача журнала тІера кепатехача «Доттагіаен вІашагІкхетара итоган» яхача метод техски разработкаша.

Атеистически темах лаьца беседаш ева агитаторашта новкъост, тал дергда КПСС обкома политпросвещене Ціен консультанта В. Евдокимова яъьнча «Атеистически темах лаьца беседаш яра эргалонаш» яхача статьяс.

Блокнота тІа я идеологически балха хроника.

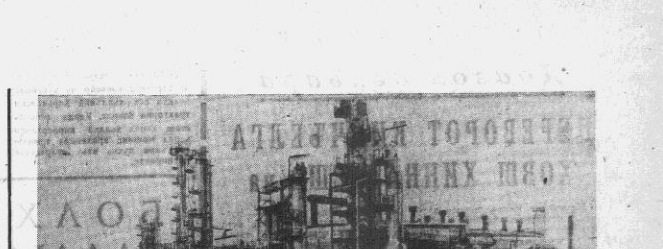

БАШКИРСКИ АССР. Ухх пятилетке дистейбоалаш йолча объекте — КПСС XXII съезда цІерггча Уфимски мехкладатта чакхдоахача завода гидрокрекинга крупнотоннажни установке дахкхад ер сурт. Цу установкс даха йиш я эсалча бедалах тІехдика дизельни доагор. «Жекса» яхача французски фирма проектагІа хьаЗъеш йолча цу установка производственни процессаш тІоагІга автоматизаци яь хургьяь. СУРТА — ТІА: гидрокрекинга жерда установка.

Б. КЛИПИННЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА ГІУЛАКХ ХЬАЛ А ЛАЬЦА

ГРОЗНЕНСКИ ВАГОННИ депо коллективо йоагІа хьаЗбалъяь хьаллаьцай Люблино-Сортировочни станце машинашъяьхьоша дІайолаьь патриотически инициативаш. Цудухьа вагонни депо болхдоша шерра производственна юкъехХуьь дика гІулакх дІаЗлола, дьлъар опыт, цахаддаш эргайоах керда техника.

Слесараша, токараша, вагонашка хьежараша, промывальщикаша, котельщикаша тІагІертта кьосам лоаттабу вагонаша, дизельни доагор. Духьала сентябрь гІадда дика холамаш доаж. Хіара рейсах беза муьь кхуьхьа па поездаша нормал совгІа кходу итташ, бІаьш килограммаш диз-ельни доагор. Духьала сентябрь хьаЗхара ах бетта беза муьь ийша йола бІаь поезд дІа-ахьа йигІай гар, хІаьта царца планал сбиІга дІа-ьха биььбб 50 вагон тоин муьь.

Уьх деноШка башха-дика рейс йир тепловоза машиниста Истамулов Султана кулгалдеча локомотивни бригада. Грозиера Махачкала бигар ше нормал сотІа 5 эзар тоин муьь тІабола поезд, графикал хьаЗхд дІа а кхачийтар из. Ишгта дика рейсаи яьй уьх деношка Мотренко Николай, Грязнов Олег, Кораев Виктор, Резников Петр, Бережнов Михаил керте латтача локомотивни бригадаша.

* * *

ПЯТИЛЕТКА КХОАЛАГІЧА шера план хаьал хьаЗка кхоачашъяра яхьо яьначуа Грозиерча станце коллективо толамца кхоачашду хьаЗхашка латта дехкараш. Дика да цуи техниго-экономически хьокхамаш а. Московски машиншаъсча Люблино — Сортировочни станце болхлой дика гІулакх чІоагІа хьоабалдаь хьаЗ а ламца кхи а шиъгаІа яхь доаргьяь жІлай Грозие станце болхлоша дІа-ахьа лелача пассажирски, муьхьа кхуькача поездех дикагІа пайда эцара. Поездаш вІашагІкхехкача бригадаша, машеройи дистчерий сменаша товарни дворя болхлоша шоай ерриге резервеш оарцагІьхьаЗ поездаша овсарлеш дика хьоа байтара. Муьхьа тІедоттаи тІера іодолаьш загоннаша йоаккхаш йола ха кІезитьяь наьр, дукхагІа муьхьаи тІадет, вІашагІа я ехкаш дІаухйт деза муьхьа «Іодола поезда».

Станце дукхкача- болхлоша тІежкхоачашъю муьхьаи тІадоттареи тІера Іодахарен заданеш, шоай хаННаьхьи ерриган хьаЗхен вІашагІа а ехке дІа-ьха ухйт деза муьхьаи тІадола поездаш.

Шоай балха тІа бокъонца бола мастераш хиларах таера дІаелабаьина ба поездаш вІашагІтехнараи Тарасторкин Иван, Щрамко Владимир, станце дежурни Орлова Зинаида, сигналистаи Попова Галина, Гусакова Татьяна, башмачник Калин Петр, кІы дукха бараш а.

Г. АНОХОВ.

ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

«1972—1973 шерашка юрта боьхама продукци дукхагІа йоаккхиятеп кийчьелеп алсамдаккхара хьаьсгамхошта юкъе яхь йоаржаярах» болча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сопама жоп а луш Ахчой - Мартана района «Самашкинский» совхоза кхъьегамхоша дош дерриг хьаЗбоаш 5430 тоин ка бола ялат, 890 тоин шура, 377 тоин дуьх дакхха.

Уж дехьараш толамца кхоачашдара ерриган тороиех пайда ийцар совхоза механизаторааша, кхаш леладерийа. Къаьстта дика ВІШТІехьдеьхар ялат чуьмара, доаххар кийчдара балхаш коммуниста Бажиев Найпус кулгалдеча бригада коллективо. Цуи механизированни звеное хІара гектара 34,3 пентнер ка бола ялат дьъхкар, планагІа дакхха лиЗрхІар 16,5 пентнер долча.

Доккхий хьокхамаш доах Хачароев Ахьмада механизированни звенос. Ялата лаьрхіа дІайийначуа 400 гектарах хІаранне тІера 30 центнер фуалъяьха хьажжІаш чуяхь цо.

Цхьа бургиг, цхьа ца ца бойташ къаьхьйагІа совхоза комбайнераша толам баьккхар. 6657 тонн алат ярдар цар ухх шера.

Ка маьхал юьл боахама юкъара хьайбаш леладерий а. Паччаьхьакхенга духх дохкаре хьаьхарха ах шера план 124 процент кхоачашъьй совхозо. Шоашт тІаййаца декъарех дика доаржІабу эксплуатационни дІадахар, цхьабакъда цар е йоаттІача таЗпара йоаккхо яц цу лоарлхіамера тІуьлакха.

Эпаш доаддча хьалашка ихьа-чай хьаЗъьй хІанна йола объединене ший производственни база а. Из сихагІа хьаЗъьй яккха еаача тІехь-тІехьагІа дуккагІа хуьг де деза балхаш. Къаьстта духха балхаш да чакхдаха деззаш УПТК, ДСУ, ПМК-2. Цу шераш ньхача гіишлошъеча управленей кулгалхоша боКъошца терКам тІа а бахийта теххадар гіишлош хьаЗъчара балхаш эсала лелара бахьанаш, уж сихагІа чакхдахараи объекташ эксплуатацие дІаяларан деш хІама дап. Ер шу чакхдалалехьа уж кхоачамбоацараш дІа а дахха хьаЗъяь а ньха эксплуатацие дІаяла еза уж. Уьх тІехьхарча хана керттера фондаш цахаддаш лаккхуу лаьт. Расчетни счеташка долаш долча вахчо хьаЗхоьх сихагІа Іалашон дешаш кЗоастаде йыш хиларг.

Кердача пятилетка гіишлош хьаЗъяра йоккха программа ихоачашъе езаш я керттерча дакъе кхаъегама овсарле лакхъяра чотах. Уж дехьараш кхоачашдуьргдаш керда техника технологини юкъехХаъяра мара, гіишлош еча производстве ерриге перваш озаргаІа яхарца мара. Цуьг совгІа тІоагІде деза кхаъегамех производственни инзаш, эргаикхха еза управленне система, дуккагІа производственна юкъехкяьа еза кхаъегам вІашТехьбаккхара тІезрзаь дикагІа йола методаш.

Кердача пятилетка декъараш чакхдахара, тІаййца социалистически декхараш толамца кхоачашдара бокхча бекхтохкам тІаЗпаттс МУК, ДСУ, ДСУ кулгалхошта. Фуннагіа дъь а план кхоачашъе а ца гіерташ, кхомбе беза масса долчуна, кхомбеш дІаяйта еза материалаш ахчан средстваш.

А. БУХТИЯРОВ,
«Чечиңколхозстрой» объединене керттера экономист.

Кантаева Язман, Газнева Банату, кхыбараш.

Лоацца аьчча, бархІ беттз совгІа хоза къаьхьегамхой балха итогаш дика я. Цар хъаьхьох совхоза юрта боахама дерригача доаххьоша шера тІаййца декхараш кхоачашце иэз кхоачарихар.

Хіаьз Іан кийчо яра дерриг ниэшш оарцагІдьхьаЗ совхозе. Ялаг чуяйца 'дашнчаьчу тІехьа-та совхоза механизаторааша сихдьд доаххар Іалашделга, из хьаЗбоаш Іа доахххаргдоачча кІа-тІаозилга. Хіаназе соаххх хиннаъчу дуккха дуккагІа Іалашдьд гІожеи мошеи доаххар.

Т. АРЧАКОВ.

КЪАЬНАЧА ЗАМАН ВОЧА ГІУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

ХЬО НАХА ЮКЪЕ ВАХ

ВАЙ хана социалистически мехка даха хала да Советски Союза экономике, къаьхьегамхой вахаре, кхетаме хІара денна хулаш долча хуьцамаша дог гІоз па доаххиш вола саг. Уж хуьцамаш цо-цоаш хьаЗуьйлаш йаь, вай хано тхьамаш денначя къаьхьегама хьинаро хьадеш да уж хуьцамаш.

Ерригача вай Советски Союзе сеннна ййслаг1а пятилетка доарлхіамера1а долча пятилетка шера план тІехкхоачашъяра шоай берригача из, хьинар да хьоаеш кхьегаш да Нохч-Піалгіайчен къаьхьегамхошта, цар къовсам вІашагІтоха а царна хьалха отта а парте вай мехка бахьийтар ший толашагІа бола виколаш — Горбачева Михаил Сергеевичан, Сергей Мироновнч Киров. Уьхаза шоай из а вахар а да ехоаеш Нохч-Піалгіайчен къаьхьегамхой партіато Коммунистически партіато Советски Іальлаь мокстагІашта дукьял къаьсаш дуккхача къамий анкалаш хиннидза, Эггара халагІча, эггара бекхтокъачева хана Нохч-Піалгіайчен къаьхьегамхоша новкъостдела

Доазол дехьара

ПЕРЕВОРОТ КИЙЧЪЕЛГА ХОВШ ХИННАД США-на

Питтсбурга юккъе, тоалуш латача компанин банкийн небскребашу хьотанна латтача «зопув люкьюз кросабург» оалаш йолча мотт!ге дIадахьа кIиргIа пикетчикаш кхьаьар. Цар плакаташа уж компанеш бехке йоьна Чиле чурча гIулакхдаша юкъе гIиттарах. Пикетчикаша дIадехар: «Кулган дIадаха Чилена гIера!». Иззамо демонстрацеш хилар Нью-Йорке, Вашингтоне, Чикагу, кхыча американски городашка.

США администрацие шиьлачаша сихбенна хьакхайаларш шоай гIулакх ца хилар. Цхьабаьнга пресса белгалдоаккх Чиле США-на ловр хиннирг, хьадоьаийт чилийски тIемахой американскичарцара бувзамаш, Альенде правительстваца Вашингтоно гуччахьа моастагIал дола позицин лелаьз, элар.

«Питтсбург пресс» яхача газето 13 сентябре хьалхарча оагIо тIа кепатеха араяькхъар чилийски кхайлагIа барт IIIашагIбоалаш баранша США паччахьалкхен департаментага гIолла контакташ хилара хьакъехьа хоам бен йоьла статья. ШоллагIча эийлаьз «Питтсбург прессага» журналиста Ричард Бойса хоам бар, кIийле е кхийъеш хиларах йоьла информацин ишта «шиъ наькъашка тIоьлла» Пентагонага а кхаьна хилара хьакъехьа.

Кхы мел дар дIалаьлча, американски админиштрацо «новкъостал дадо тIема перезорот е торо хургIоьла хьалаш IIIашгIехьадаза» аьнна хеташ да дерриге американски кепайъазон. Сенатора Эдвард Кеннеде кепатеха араяькхъай, хIанз паччахьалкхен секретара поста тIа вахийтара процедура чакхбоакккаш волчча Генри Киссинджера Чиле хьакъехьара США позици хьайозийтар кхыча механизарча гIулакхашта йолча сенатски комисце кхамаьл дарга догдоаьш цо дувцаш йоьла заявлени.

Чилийски тIемахой США-нара бувзамий хьакъехьарча бакъдарашта хетаяь Джои Маклина статья кепатеха араяькхъай «Вашингтон пост» яхача газето. «Уж теттара Iымерза гIулакхаш бахьан долаш, — яздуш автоно, — дукхача латинооамериканашта атта хургдаш цо перезоротна дакъа лоаьаш хиннаш цхьан США-ца хьакхайкадеоч тешаш. Хlаьта «Нью-Йорк таймс» яхача газета Латински Америка мехканкарча корреспондента Джонатан Кендела, шай оагIонгахьара, духтIаоаххс: «Хари хургдоаца лаьш дахка йиш я, мехка эггара тIоагIаргIа американски уйла чуйязьалача элементех цIаIш болча Чилерча тIемахой правительство Вашингтонагара шоай бувзамаш сихха тIоагIде болабуьгIа, американски компанеш цо ну мехка юха хьехархьа яьнна».

Цу газето яздуш:

«Массанена а дагадоагIа Центральни разъединительни управленен «Интернешнл телефон энд телеграф» (ИТТ) яхача компанеи 1970 шера президент Альенде хоржилга юкъагIдакхха е цун правительство кIаIийта дагах вIашагIбелла хинна тийша болх гучабаккхаца дувзаделла совкхо хинна хьалхетар. Цу бахьанагIа ше переворотана гIулакх долаш ши аьнна Вашингтоно яь заявлени, Альенде режима хьакъехьа администпаце лелаьлз гIожа гIулакхаш дуней хьалхъашта юкъерча финансова организацешкара кредиташ шира IIидаьча. Чилена новкъарлоре яра гIулакха мел ыхча в дин бахьана аьттувн дага а боагIаш, та тешаш тIайийар дерригача дуцеи тIа».

Хурдолучу сакхувш яздуш газето:

«Чилера правительство хувшаларца шиъ гIулакх дац яхаш хьакхайкадеча США правительства позицин ИТТ дош дувцача хана деча тешаллаш юкъагIъяккха тарлу. Март бетта сенате лоткъа. маш эпача хаиеи цул хьалхарIа кепайъазон тIеи ИТТ а ЦРУ а яйкалаша мукIарал дир, Чиле экономически кегар болла, Альенде харжара новкъарде е, тIехьагIа из дIавоаккхийта вIашгIехьаккха гIерташ шоаш гIулакхаш лелаьлз хилара».

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

Т-150 яха трактор вIашагIйолла керттера конвейр чу хургIоьла йоккха лес хьалъяьй Харьковски тракторни заводе. Керда мощносташ ханал хьалха карадезаяри керда машинаш арахецара темпаш лаккъяри духьа яхь йоаржаьй предприяте.

Трактораш ераша хьле Iома а яь, кийчъяьй массехк эгар Т-150 яха низ бола трактораш, «нарех 300 соагIа — планан соагIа.

СУРТА ТIА: платформа тIа йотташ латт Т-150 яха тракторашца.

А. ТАТАРЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХ БЕ А СЛАIА А ХОВ

Пятилетка уьхх хгоьлагIча, хозамбеча шера плин ханал хьалха хгоьначыпъяра дожкий толамаш доаллш хьайоагIа Грозненски «Трансмаш» завода коллектива.

Товарин продукци арахецара а цунна реализацин яра а йола барт бетта план ханал хьалха хгоьначыпъяр, планан соагIа пранхийар 138 трактории прийеп.

Итта лел гIулакхаш сентябре а.

Уж толамаш доаьчча хьалха латт коммунисташ. Дика йоьззаш я лешиеча партие членаш Са-тров Султанн Бадалъян Георгьяй керте латта бригадаш.

— Производственни толамаш доаьхлага дукхъача дакъе тийша да хьжа салIаран, — йоьх эзекома председателча Нешветаева. Валентина Трофимовне. — Цундела бокхка термам тIабохийт тха заводе хьолашка культурни салIаташца дувзаделла совкхо хинна халахетар. Цу бахьанагIа ше переворотана гIулакх долаш ши аьнна Вашингтоно яь заявлени, Альенде режима хьакъехьа администпаце лелаьлз гIожа гIулакхаш дуней хьалхъашта юкъерча финансова организацешкара кредиташ шира IIидаьча. Чилена новкъарде яра гIулакха мел ыхча в дин бахьана аьттувн дага а боагIаш, та тешаш тIайийар дерригача дуцеи тIа».

Хурдолучу сакхувш яздуш газето:

«Чилера правительство хувшаларца шиъ гIулакх дац яхаш хьакхайкадеча США правительства позицин ИТТ дош дувцача хана деча тешаллаш юкъагIъяккха тарлу. Март бетта сенате лоткъа. маш эпача хаиеи цул хьалхарIа кепайъазон тIеи ИТТ а ЦРУ а яйкалаша мукIарал дир, Чиле экономически кегар болла, Альенде харжара новкъарде е, тIехьагIа из дIавоаккхийта вIашгIехьаккха гIерташ шоаш гIулакхаш лелаьлз хилара».

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

КХАШКА КЪАХЬЕГАРАШТА— ХЬАЛХА ЛАТТАЧА ОПЫТАХ

«Сельские зори» яхача зональни журнала аргIанара номер керттера даьлъе дукха хьо йоаццан Ставрополе хиннача жа леладерий Ерригсовизни совещанне дийцча деша ша хетаяь я.

Дlаэто йолача хана жа леладаргдегIадоалаларга белгалъяьча мероприятеех, жегара йоаккха продукци дукхагIеи дикагIеи хилийтарах доклад йир жа гаьзарийн желаьр тохкем бу хьакъехьачыра РСФСР министра Ерригсовизни института директора, юртбоахама Iилмай кандидата В. С. Заритовске. «Жа леладаре — керда техника» яхаш корта а болаш я журнала тIа кепатеха цун доклад.

Кlоарга чуложаш болашш сакъердамеи ер гроэненски фуд долда жа дебдарадарш уж кхабарарех Дагестанера «40 лет Октября» цIерагIча совхоза керттерча зоотехника В. Лущос нь доклад. Цун доклад я журнала тIа кепатеха я.

Кхоп а беш доаьхьарах дукхагIа пайда эпара яхье бабинача фермай къахьегамхоьта лаьрхIа статьаш а я журнала тIа. Къахьета пайдаре тирбаш а, тIехьагIа накъадолладош, «Интенсификаци— тешшаме толам», «Доаьхьарах, ялатах саина» яхь статьаш.

Кхаш лелаьлеруьта доклад новкъостал дерзда «Кхаш лелаьеча календарь» тхача разделе кепатехача статьаша.

Массехк сакъердамеи «Iоарга чуложаш болашш материда» я «Бабадарашш коьртолашш» яхача разделе кепатеха. Цу разделе я Нохч-ГIалгIай республика юртбоахама опытни станце бабадарашш коьртолаш кхеор толкъа та отдела заведующе П. Заковлзе языь «Нарсашта хий дудлача хана» тха статья.

Дербентки опытни станце вокхагIеболча Iилмин болдоно Д. Ахмедова языь «Дифференцированная защита» яхь статья я «Сомийн комсийн бешшамашца» яхача разделе кепатеха. «МалагIча зонашка малагIча сортша шина» тIа хувнъам ду дуцу авторе цу тIа.

Юртбоахама болдлоита пайда лургболаш кхы а дукха статьаш я «Сельские зори» яхача журнала сентябрьски номера тIа кепатеха.

С. ЧЕРВОНЫЙ.

БIУБЕННА ГIАБОАХ

Башкъ.дика къахьегама толамаш доаьх гIулакхаш дукъ.ъача производственни управление газовикаша. Цар ханал хьалха хгоначашъяьй межгадыттана хьайоагIа газ яккхарч газоан бензин дакхарани яйкх бетта ханал. 24 сентябра кхачалеъьа планан соагIа цар яьккхай массехк миллион кубически метр газ шин эзар соагIа тоин газоан бензини.

Дика да управление коллектива керттера технико - экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле планагIа лаьрхIалуш 8,5 процент лакъяьй, хIъьта продукцена реализацин яра задани а ханал дукха хьалха хгоначашъяьй. Планал соагIа маьхьала яьккхай 746 эзар соагIа продукци. Дlабахача бархI бетта планал соагIа паччахьалкхенна бьа пайда 607 эзар сом да.

Управление дукха балхаш чакх доаьх газин бензини дакхарар технологи эргашкхара тIедерзадаь. Бизза пайда эп цига мощносте, технологически установкех, оборудованех. Уж балхаш деча лизза дакъа лоаш управление рационализаторашца, новаторашца. Ер шу долдеча дена цар кIийч а яь продзводственна кхъейнъай паччахьалкхенна 120 эзар сом пайда бен йоьла бIаь рационализаторски предложени. Цу творчески балха кхъе хьинарг дакъа лоаьаш на управлене 90 бохьлю, инженернотехнически болхло, гIулакхеча сар.

Уж шера плани тIаниша социалистически дехкарни тIехьхоачашдара йоьла социалистически яьз щерра яьржай управление ергирача цехашта, бригадаштга, участкашта кхье.

Цу хьле хьалхарч мотт!ге аелаю коммунист Шевченко Владимир Поликарпович керте латтача шоллагIча технологически цеха коллективо. Цо массанел хьалха кIийбетта паьи кхоачаш а яь октябра бетта чотах хIанзлелъа арахийдаь 8 бIаь тоин соагIа бензин. Хlъьта яьх бIаь тоин бензин планал соагIа арахийдаь коммунист Коробкин Владимир Павлович керттера латтача шоллагIча цеха болхлюца а.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

МАЛАР ТIЕХДОАХАРАШЦА— КЪОВСАМ

1972 шера 19 июле арадаьлначча «Тlехдаьккха малар медара духьала лоаттабу къовсам чоагIабара де дезарий хьакъехьарча РСФСР Лаккехьарча Совета Президиума Указа тIа оттаьяьл менна а воллаш общественни мотт!ге хьакъехьа ергирача, къахьегама низам телхадарга кхоачашну.

IIIера 30 ноябрерча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указо хувшамаш дихьед новкъстий судех йолча Положенена кюкье, общественни мотгашка корта бохо малараш мелараха менна волаш гучабалараха, цIагIа даьха корта бохо малараш йиларах долла дешаш дувцалга цар компетенцех а лаьрхIа.

Административни порядкагIа гIоа техьада, а амма дош общественносто кхоастаде па дешаш кIаIхаравалаш.

Корта бохо малараш меларах хуьла социальни хьерам терказ а беш, уж дешаш дувца деза новкъостий судага дIачубенна нах тIа а болаш, хIана яьчча уж тIа а боапаш , къоастадаьлча дешех бохо а пайда лоаьлаш бац.

Положене 12 статьяга хьежжа, нагахьа санна новкъостий судо дош хьалхъа суда, милице е прокуратура инициативагIа дуьше, эулам даьр тIана па туган Iийча, цунах йоьла матерна йоагIгIаш йолча органага кха чудалара дола бахьан хуъ паччахьалкхен Iальала низаца из бехктокхаме озара.

Положене 17 статьяга хьежжа новкъостий суде бокъо я, нагахьа санна даьча зулама бехке аьр уголовни е административни бехктокхаме озара бахьан луш дале, материал прокурорага, милицеге е къахьегамхоьл депутатий мотгиерча Совета исполкомаш административни комиссеге IIидала.

Корта бохо малараш тIехдахаро духхагIийолча хана социалистически общежите правилап толхарера, дезадеш керттардаьнарап лелаларга, къахьегама низам телхадарга кхоачашну.

IIIагIа, производстве ца доагIа тIулакхаш лелаларо новкъостий суда бокъо ду харцаьа вовкъстий судо дош IIоттадаьл ремонтно-мемашически цеха слесарь С. В. Гаченко балхара IIавакъкхар хаддаиза корта бохо малараш мелараха харцаьа лелаларга, къахьегама низам телхадарга кхоачашну.

Общественносто дош къоастадаьрах хуьла возвебстених ихетам болара гIулакха пайда духхагIа болх из дош щерра дIакхайкаеп хилча.

Новкъостий судий гIулакхаш щерра душа деза многотирюжним денца тьалдетъяьн кепайъазон тIа, моттигерча радиовещане гIоллеп массови информаце кхьчча средствашшен.

Новкъостий судий гIулакхаш дикагIа лелларга дуккхача тьале парта къахьегамхоь депутатий моттигерча Советий исполкомаш профсоюзни коллективаш оагIонгахьара доагIаш дола кулгал даьрах тийша да.

Малараш тIехдахара дешаеч лаьца новкъостий судана еш йолаш регшеш нийса йиъ тьожаш поаттабу тIаьхьожам чоагIе бофгIа.

Малараш тIехдахарцеи царца дувзаделна къахьегама низам телхадаргаеи къовсам доаттабара гIулакха щерра полномочеи йолаш я профсоюза ФЗМК. 1972 шера 19 июле арадаьлначча Указа тIа, ФЗМК-ас мукъа белча, бокъо я малараш тIехдоахараш премеех, чухьнакъяча маьхьах телача пу-

тевкех баха, отпуск е квартира очередь тIехьаккхха.

Малараш тIехдахарца доаттабеча къовсамаш пайда дуккхагIа баргба ханна болх бе ша могаш висарах пособеш телачеи производстве хатар хиларо дац зе ноха-метгаоттадаьрах дола дешаш дупачеи тIахьожам доаттабеш хилча. «Малараш тIехдахара дуккхала доаттабу къовсам «Iоагlбабара де дезарий къахьеха» 1972 шера 16 маг СССР Министрий Совето бена бапа сопама 7-ча пункта тIа йоьх, нагахьа санна болхло хана болх бе ца могаш висар кхоачаш болх малар тIехдаккхарах, хIанадале, цунна пособин лаш.

Малар тIехдахара доаттабеча къовсамаш цу щерра пайда эца беза новкъостийн хIаккхен суьдашка дешаш дIачубена малараш тIехдахара шийна ешнача бокъонах. Цар бокъо я корта боко малар тIехдоахаш вола саг дашца - ноаношна цхьана вахийта вIашгIехьа ца хиларах квартирера аравакхара, вIийбоьбкъонех ваккхара, балха пайдаза па хилара хьакъехьа халкъа, судашка иска тела (КоБС 59 статья, РСФСР ГПК 258 статья).

Балха пайдаза йолаш лаьрхIа граждании парглагIа имущественна доал дара-торонах воаккх.

Правови воздействин яра гIулакха лоаргIаш балха пайдана воаш лоаргIаш хIанз а кIочучашбоалаш молаш эай республике.

Малараш тIехдоахарешца хьокъсам чоагIаргIа доаттабара общественни организацеи гIулакхаш пIаьо тоале а паччахьалкхен организашара дар бувзамаш чоагIе а деза.

В. БЕЛОЗУБОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР прокурора воккхагIоьла помощник, юстице воккхагIоьла советник.

Тамаре бригада

Грозненски района № 3 йолча совий - бакъдаларий совхозе дика йоьзаш а Гулаева Тамара. 12 шу совгIа ха я бакъдараш кхедеча кхашка цо кхъьхеча. Хlара шера тIехдхоачашъе Тамаре бригада коллективна бакъдараш дIадалара план. Уж шера я ишта да.

— Ййслагlча пятидетка кхоалагIча, хозамбеча шера хъуькъама кийчо е соахха гурахьа деш доладелар тто, — яхаш душ совхоза 2-ча отделенерча бакъдараш леладелча бригада бригадира Гулаева Тамаре. — Гурахьа аьхх, кхоачамхилад йолча удобренеша па хьакъдь !оаилар оаха тхоьй бригада доаьхьа доал лаьтта. Вlаьстн дикагIча агротехнически хапашка дIайийра 35 гектар томидорашт, 8 гектар кабуц, 10 гектор болгарски бурч, 15 гектар нарсаш, кхидола бакъдаларан. Хан-хапнахь хий дуллаш, це эна Iупал тIехдика дар бахьан доллш зехьа деннзар са бригада коллективно хьайга кхь. Тхоьа берзаге ера ухх шера гуйре...

Тамаре маалларг, доккха, берка!, дахьаш енай царна дошо, гуйре. Хlанзе я бригада коллективе тIехдхоачашъяьй паччахьалкхенна бакъдараш дIадалара лоаш. Совхоза бригаданна юкъе пIрача социалистически яьзе хьалхара мотт!ге делаю Гулаева Тамаре бригадо.

Хlанз планан совгIа бакъдараш гуьдеш а бригада коллектив. Хоза денача хlара денах бина пайда эцаш хьахьег массане «а. Къьстча дика болх бен хьайогIа звеньевна Исаева Лейсет, Арсанукаева Сабират, Идрисова Яха, Битербиева Зулай, Хатаева Пата, Юсупова Маржан, кхы дуккхаба-раш.

— Са бригадера болхлой чоагIа хьинар долаш хиларах йиш хул тха бакъдараш сиха чуьца, дIахо дувш Тамаре. — Тха бригадерча хlара болхлочу ший норма дикка тIехдхоачашъю. Масала, нормах 300 килограмм йолча, тха болхлоех хlаране 800—900 килограмм помидорашт гулъю цхьан пийнахь. Нагахьа санна норма кхоачашъяь яле, тIаккха нормал совгIа гулъьча хlара килограммах 1 кепиг ахча тIаккех Хlъьта сезонах бьаьа балхах бригадерча хlара болхлочу, шийна доагIача алапеп совнагIа, 600 — 700 сом, кхы дуккагIа а ахча оп.

Ше коммунистка хиларах тарра, дуккха болх бу Гулаева Тамаре бригада цхьаьгаттамаш нйъе кхетама болх бен. Тайп-тайпара, чуоацам болаш я да ун яш йолъе бесташ. Цар керттера тема я най партен правительствон доаргIамерча соцанех, КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Америка ВIашагIйхийттача Штаташкен Францен йиъьача маццерча пиъяте, дунен тIа чIогIа хилар бора докъалла. Гулаеван карагIдуьлдарех Л. И. Брежневна Ленински премн яларех, цунах Болгарски Халкъа Республика Туппал варах дувцинарг. Хlанз ший пайъача денаш бригада болхлой по оарцагIбоаг бакъдараш чийна дахара.

Массехьаьа а хlоаю хьинар дола Тамаре. Из я шоай юрта Совета депутат. Кlезита болх бан бац цо юртара наькъаш тоадара, хина гIулъяь вIашгIехьаккхара.

Йлх бер да Тамаре. Уж массаза деша ва. Хьацар долча кхалсга кхъьегаш бегагIбалгIай Сийлен грамоташ, ахчан премеи яларца.

Ишта ший балхеи цIагIарен гIулакхаш вIаши тарлеи, харжаркой ишкаша дика кхоачашдеш хьайогIа депутат, коммунистка Гулаева Тамара.

Р. МАЛЕВ.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 сентябрь

I ПРОГРАММА

15.45 — Передачий программа. 15.50 — Вообще о телевидении. «Къаьдача Каспе къонах» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 16.15— «Эрсий мотт» 17.00 — Бокъонех йоьла беседаш. «Моцарт о законе ая». 17.30 — Дешнаьошта. «Читайгороде». 18.00 — Кеодалараш. 18.10 — «ДоттагIаи лелаяр, хIъьта, пIаьо!». вIашгIе новкъостера дIу. Дагестана Новолакски районе Нохч - ГIалгIайчеи Ножай - Юртовски районе хьайогIа сайпа. 19.10 Мультфильм «Ленински университет «КПСС-л машара аралъяьча политике революционни IIидаьр». 19.40 — Бокъонех телевизин. «Эрсий новелла». 20.10 — «Разнолвеесватиш» яхача телевизионни документальни фильма премьера 21.00 — «Ишш». Информационни программа. 21.30 — «3 новкъост» яха художественни фильм. 22.20 — Спортэрин программа. 1. Футболах болча дучех чемпионата отборочни матч. ГДР — Румыня. Лейпцигера певедуча. 2. Баскетболах йола Европа чемпионат. Малта нах. Советски Союза сборни — Пошлин сборни. Испанеча певедуча. Пистельча — кеодалараш. пределай программе.

II ПРОГРАММА

19.30 — «Нохч - ГIалгIайчу !олла». Информационни программа (эрсий, ГIалгIай меттала). 19.50 — Iилмин бепам. 20.00 — «Хьалхара тхоьга шийх» яха телекомфсренци. 20.45 — Дуьне хьалхъашта юкъера обозрени. 21.00 — Концеот.

28 сентябрь

I ПРОГРАММА

15.30 — Передачий программа. 15.35 — Классе хьанехар Исаакий Андроников. 16.15 — Iилма - эгита болаьна. Кооатолаш лелаеий гIулакхаш йоаккхаш. 16.45 — Пенсионераша. «Долшо йоа наIавара». Самьодеймаш музыкални программа Воатислярера церемоньа. 17.30 — «Сопиалнма дуне». 18.00 —Лоалаеой ийе баьнаб Грозненски Сунжански районна. 19.45 — Шоч. СССР-а Паччахьалкхен Академически Знамичта театра «Пигмалион» яха фильм-спектакль. 21.00 — «Хаз. Информационни программа. 21.30 — «Бос-боа» телевизин. «Атлантеге 23.00 — Баскетболах йола Европа чемпионат. Малта нах. Советски Союза сборни — Чехословакие сборни. Испанеча певедуча. Пистельча — кеодалараш, пределай программа.

II ПРОГРАММА

19.45 — «Нохч - ГIалгIайчу !оллаа». Информационни программа (эрсий, ГIалгIай меттала). 20.05 — «Бепам бешшаца шу тIаьхьочыпе. КПСС-а обзоне политпросвещение Шлее заведующе Шерушке выступлени. 20.39 — Кlиноюмур. 20.30 — Дlакхача замах юкъеяча-ча дыша воча гIулакхашца къовсам доаттабара культуре учреждений жительхIеи (ГIалгIай меттала). 20.45 — Хьалхара долча къьхьегама бутт.

РАДИО

27 сентябрь

6.30 — «Юртара !уйпе» (ГIалгIай меттала). 6.45 — Хозманан хаоттамаш. 7.20 — Республиканскин газетий обзор. 8.25 — «Самчьанера таалге !ан» яха композицие (ГIалгIай меттала). 10.00 — Къона тIехье (эрсий меттала) 10.15— «Лаххале» яха радиожурнал (ГIалгIай меттала). 10.30 — «Болгий» яха радиогазета (эрсий меттала). 10.50 — Iилма-техникин нибсоматаш (эрсий мотт!ге). 11.00 — Кхоза хоманан (эрсий, эрсий. ГIалгIай меттала). 11.40 — «Шовда, кхалаьа» яха радиожурнал (ГIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике Iоллеи Грозненски йезанг - духха морхаш а йолаш, йолчаш а йоаццан, малхбоалеъьара секхуьге 5—9 метр чIогIа муха хъехъаш ца хилеи фегара температура республике гIоллаа 9—13, Гроэне 10—12 градус йIоп. хал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи доммеи юкъ-юкъе екха а ехаш кхаьна хургьа, лоаддама йолчан а йолаш, кхоана цхьанхьайолча мотт!ганаша доаьх а доаллаш, къуьда - малхбоалеъьара секхуьге 5—10 метр чIогIа мух а хъехъаш ца хила а фегара температура бийсашка 1—6-ш, деношка: кхоана 12—17, доммна 18—23 градус йIоьхха йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

28 сентябрь

6.30 — «Юртара !уйпе» 6.45 — Хозманан хаоттамаш. 7.20 — Республиканскин газетий обзор «25 — Послефев». Тотта симфони (эрсий меттала) 10.00 — «Де. пучатан» гIулакхаш» яха корреспонденци (эрсий меттала). 10.15 — Дегтарий оазан (эрсий меттала) 10.30 — «Кемпот». Хьагарий темин (эрсий мотт!ге). 10.50 — Хьажа тIахьожам доаьх бе ца (ГIалгIай меттала). 11.00 — Кхоза хоманан (эрсий, эрсий. ГIалгIай меттала). 11.40 — Кепа хоманан (эрсий, эрсий. ГIалгIай меттала).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХО ХЬОШ ДА 1974 ШЕРА

«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газета язлу бувзама ергирача отделенеша а промышленноста, транспорта гIишлонъеча предприятешкарча, лешара заведенешкарча колхозашкарча совгозашкарча, учреждешкарча, общественни организашешкарча кепайозаца доаржаеча общественни уполномоченешка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: цхьан шера — 3 сом 12 кепиг, 6 бетта — 1 сом 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1974 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленино улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехтохкама секретара—3-34-38; партийни захарен культурни отделений — 3-61-46; промышленносто отдела — 3-42-30; юрта бохкама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

С05236 «Грозненский рабочий» издательство типографи, Революце проспект 7/84, Типографи ер-ва «Грозненский рабочий», проспект Революция 7/84. Заказ № 8275—6600